

EL LENGUATGE NO VERBAL

Tenim la paraula
Educació secundària obligatòria

El llenguatge no verbal

ïo Valls Ratés

Subdirecció General de Plurilingüisme
Servei de Suports i Recursos Lingüístics

Octubre de 2021

Atès el caràcter docent d'aquesta publicació, per a la citació de fragments de textos d'altri i la reproducció de fotografies procedents d'obres publicades (de les quals se cita adequadament la font i el nom de l'autor) ens acollim al dret de citació reconegut a l'article 32.1 del text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, aquest treball està exempt de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement- Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original. La llicència completa es pot consultar a:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

Índex

1.	Introducció.....	5
2.	Objectius de la unitat.....	6
3.	Seqüència didàctica	7
4.	Intervenció docent	13
5.	Desplegament de les activitats.....	14
5.1	Abans de veure el tutorial.....	14
	Activitat 0. Proporcionem el lèxic i estructures sobre el tema	14
	Activitat 1. El llenguatge del cos.....	14
	Activitat 2. Les aparences enganyen?	16
	Activitat 3. Cos, veu i mans.....	17
	Activitat 4. T'ho creus?	18
	Activitat 5. Interpretem i produïm gestos i expressions	18
	Activitat 6. Parlem del gènere del tutorial	19
5.2	Durant el visionat del vídeo	20
	Activitat 7. El tutorial sobre el llenguatge no verbal	20
	Activitat 8. Pots endevinar què diuen?	21
	Activitat 9. El llenguatge no verbal en acció.....	22
	Activitat 10. Saps què?	23
	Activitat 11. Mans i mànigues	24
	Activitat 12. Situem-nos en el context!	25
	Activitat 13. <i>Making of</i>	26
5.3	Després del visionat del vídeo	27
	Activitat 14. Què diuen les mans?	27
	Activitat 15. Comunicació intercultural gestual	27
	Activitat 16. Transmetre emocions en un minut.....	28
	Activitat 17. L'informatiu migdia	29
	Activitat 18. Els nostres consells.....	29
	Activitat 19. La meva (nostra?) producció oral	30
	Activitat 20. Recapitem!	31
6.	Exemples de tutorials per als alumnes sobre el llenguatge no verbal	32

7. Bibliografia.....	33
8. Annexos	34
Activitat 1. el llenguatge del cos.....	34
Activitat 2. Les aparences enganyen?	41
Activitat 4. T’ho creus?	42
Activitat 5. Interpretem i produïm gestos i expressions	43
Activitat 7. El tutorial sobre el llenguatge no verbal*	44
Activitat 9. El llenguatge no verbal en acció.....	46
Activitat 11. Mans i mànigues	47
Activitat 14. Què diuen les mans?	48
Activitat 16. Transmetre emocions en un minut.....	51
Activitat 17. L’informatiu migdia	52
Activitat 18. Els nostres consells.....	54
Activitat 19. La meva (nostra?) producció oral	55
Activitat 20. Recapitem!	60

1. Introducció

La importància de la comunicació oral rau en les habilitats que es treballen de manera individual i, també, col·lectiva. És necessari empoderar cadascun dels estudiants perquè es converteixi en una peça clau dins de la comunitat, una comunitat que poden transformar i fer-ne un lloc millor a través de les seves veus. Podem considerar les classes de parlar en públic com un espai on aprendre tècniques per fer un discurs més cohesionat o endreçat, però no hauríem de quedar-nos només aquí, sinó que també hauríem de fomentar la pràctica de les habilitats comunicatives per empoderar les noies i els nois perquè no tinguin por a expressar-se, a debatre idees i a voler canviar el món. És un repte inspirador que ens motiva a despertar la societat i fer-la activa, transformadora, empàtica i plena de veus diverses.

El llenguatge no verbal és un dels aspectes de la comunicació oral que, en una interacció, poden passar més desapercebuts en la recepció conscient de la conversa i que, en canvi, tenen una importància cabdal en el seu desenvolupament. L'anàlisi d'aquests elements pot ajudar a reflexionar sobre el llenguatge verbal i entendre més les interaccions.

En aquesta unitat haurem de tenir en compte els estímuls tàctils i visuals: contacte corporal, proximitat en l'espai, actitud corporal, manifestació externa, mímica i gest i direcció de la vista. També els estímuls auditius: sincronització de la parla, to emocional, pronunciació, accent i defectes de la parla.

Els nostres alumnes són molt sensibles al llenguatge no verbal, tot i que la majoria de les vegades no en siguin conscients. A més a més, en una edat com l'adolescència, en plena descoberta del propi cos, és clau aprofundir en el llenguatge no verbal, conèixer les possibilitats i potencialitats que es poden donar en una interacció i reflexionar sobre com pot condicionar les converses, crear malentesos o facilitar la comunicació contribueix al desenvolupament integral de les persones.

Aquesta unitat té com a punt de partida el videotutorial *El llenguatge no verbal* i es fonamenta en els continguts que s'hi treballen. L'ús del tutorial al llarg de la seqüència didàctica que us presentem queda concretat en les diverses activitats que desenvolupen i acompanyen l'alumnat a afrontar aquest aspecte de la seva comunicació oral.

El videotutorial *El llenguatge no verbal* el podeu trobar al canal de YouTube Tenim la Paraula, en aquest enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=Q0K7hvHE25A>

Aquest vídeo es pot utilitzar amb els subtítols, com a suport a l'alumnat amb poca competència lingüística.

2. Objectius de la unitat

1. Definir el **llenguatge no verbal**.
2. Explorar les possibilitats comunicatives del **cos**.
3. Descobrir les **funcions** del llenguatge no verbal
4. Reflexionar sobre la importància de l'**aparença i la imatge** personal quan ens comuniquem.
5. Interpretar gestos, moviments corporals i expressions facials que s'utilitzen habitualment en la comunicació oral.
6. Reflexionar sobre com influeixen els **elements paralingüístics** (entonació, to, volum, ritme, silencis...) en un missatge.
7. Comprovar la importància de la **mirada** quan parlem i quan escoltem.
8. Compartir la **classificació de gestos manuals** i esdevenir conscients de la pròpia gestualitat i la dels altres.
9. Interpretar i adquirir consciència de les diferències i les dificultats que el llenguatge no verbal provinent de cultures diferents pot generar en la comunicació oral.
10. Reflexionar sobre la importància del llenguatge no verbal quan es té poc domini de la llengua, i com aquest contribueix a una comunicació efectiva.
11. Reflexionar sobre quin paper té la mirada, la veu, el somriure, el gest i el cos per aconseguir que el públic rebi l'**emoció** que l'orador/a s'ha proposat.
12. Tenir domini del cos quan estem presentant una informació i ens acompanyem d'un suport visual projectat a una pantalla.
13. Analitzar les característiques del **gènere del tutorial** i dels recursos comunicatius d'un youtuber.
14. Identificar les idees principals en un tutorial.
15. Aplicar en una producció oral els continguts treballats sobre el llenguatge no verbal.
16. Compartir les impressions i aprenentatges a partir de la producció final i de la resta d'activitats.

3. Seqüència didàctica

Activitat	Objectius	Continguts	Títol i breu descripció	Materials Ajudes	Organització (agrupament)	Habilitats lingüístiques	Nivell de dificultat	Sessions
ABANS DEL VISIONAT DEL TUTORIAL								
Abans Introductòria 1	Definir el llenguatge no verbal. Observar el poder comunicatiu que tenen algunes parts del cos.	-El llenguatge no verbal -Parts del cos amb més força comunicativa	<i>El llenguatge del cos</i> Mitjançant la pregunta “què consideren llenguatge no verbal?” i amb la posterior mostra de fotografies, analitzar el llenguatge no verbal com a mitjà per entendre les emocions de cada persona.	Repositori de fotografies Suport per a nous parlants (alumnat d’origen estranger)	Reflexió en petit grup	Descriure imatges en funció de les emocions que s’hi detecten Parlar (conversa)	1 1r 2n ESO	1
2	Reflexionar sobre la importància de l’aparença i la imatge personal quan ens comuniquem.	-L’aparença i la imatge personal -Adequació de la imatge al context comunicatiu	<i>Les aparences enganyen?</i> L’adequació a la situació comunicativa és clau per a una comunicació oral efectiva. Aquesta adequació al context està estretament lligada amb l’aparença i tenir cura de la imatge personal.	Recerca de fotografies Recomanacions d’una experta	Reflexió en gran grup	Recerca d’imatges Reflexionar Parlar (conversa)	1 Tots els nivells	1
3	Participar en exercicis per relaxar el cos i activar-lo perquè estigui preparat per comunicar. Explorar les possibilitats comunicatives del cos.	-Relaxació i escalfament del cos i de la veu -Possibilitats expressives del cos	<i>Cos, veu i mans</i> Fer participar tot el grup en la relaxació del cos i activació de la veu i de la gestualitat, a mode d’escalfament, de distensió i de joc.		Gran grup	Escoltar Imitar	1 Tots els nivells	1

4	Reflexionar sobre el pes del llenguatge no verbal i descobrir-ne les funcions.	-Rellevància del llenguatge no verbal en la comunicació oral -Funcions del llenguatge no verbal	T'ho creus? Reflexionar sobre el pes del llenguatge no verbal en la comunicació a partir d'unes dades provinents d'una recerca.	Funcions del llenguatge	Petit grup Gran grup	Reflexionar Parlar (conversa)	1 Tots els nivells	1
5	Interpretar gestos, moviments corporals i expressions facials que s'utilitzen habitualment en la comunicació oral.	-Gestos i expressions facials en la comunicació oral -Relació del llenguatge verbal i el no verbal -Convencionalitat del llenguatge no verbal	Interpretem i produïm gestos i expressions En aquesta activitat, l'alumnat interpretarà una sèrie de gestos comunicatius i pensarà en quines situacions es podrien utilitzar.	Cartes Del Gest al Mot	Petit grup Gran grup	Reflexionar Parlar (conversa)	1 Tots els nivells	1
6	Activar coneixements previs sobre el gènere del tutorial i els youtubers.	-Finalitat i característiques del tutorial (gènere) -Els youtubers: estratègies comunicatives	Parlem del gènere del tutorial Activem coneixements previs sobre el gènere del tutorial i els youtubers. Creem expectatives: treball en grups de tres per reflexionar, fer prediccions sobre el tema del tutorial, sobre el gènere comunicatiu i sobre els youtubers...	Pauta de reflexió	Gran grup	Parlar i interactuar (conversa)	General Tots els nivells	1
DURANT EL VISIONAT DEL TUTORIAL								
7	Extreure les idees principals d'un tutorial i analitzar com es presenten.	-Les idees principals -Estratègies comunicatives dels youtubers	El tutorial sobre el llenguatge no verbal Primer visionat global del tutorial i primera anàlisi general. Treball en grups, amb el suport d'un quadre per emplenar amb les idees principals i les estratègies que utilitza el youtuber. Donar l'opinió sobre què diu el youtuber.	Tutorial: el llenguatge no verbal Taula idees principals Taula estratègies del youtuber Suport per a nous parlants (alumnat d'origen estranger)	Gran grup Petit grup Gran grup	Escoltar (tutorial) Interactuar (conversa) Escriure (reorganitzar la informació) Parlar (donar l'opinió/debat)	1 Tots els nivells	2

8	Interpretar gestos, moviments corporals i expressions facials que s'utilitzen habitualment en la comunicació oral.	-L'expressió facial, la proxèmia, la posició corporal i la gestualitat en la comunicació oral -Importància del llenguatge no verbal	Pots endevinar què diuen? Visionar diversos clips sense so i endevinar quina és la situació a partir de l'expressió facial, la proxèmia, la posició corporal i la gestualitat dels personatges.	Suport per a nous parlants (alumnat d'origen estranger) Clips de sèries catalanes	Grups de tres Gran grup	Observar i detectar Parlar (donar l'opinió /debat)	1 Tots els nivells	1 / 2
9	Reflexionar sobre com influeixen els elements paralingüístics (entonació, to, volum, ritme, silencis...) en un missatge.	-Intenció comunicativa -Conjunció del llenguatge verbal i no verbal	El llenguatge no verbal en acció Enregistrar una sèrie de frases (llegides o dites) amb intencions diverses per tal de veure la correspondència amb la gestualitat i l'expressió facial. Es publiquen els vídeos i cada alumne ha de mirar el vídeo d'un company i retroalimentar-lo.	Aplicació Flipgrid	Individual Parelles	Parlar (descripció /relat) Escoltar Parlar/interaccionar (donar i rebre consells)	2 Tots els nivells	1
10	Comprovar la importància de la mirada quan parlem i quan escoltem.	-Importància del contacte visual -La mirada mentre parlem i mentre escoltem	Saps què? Adonar-se de què transmetem quan parlem mirant l'interlocutor i com se sent l'orador/a quan el mirem mentre parla. Experimentar i reflexionar què passa amb la mirada com a emissors i receptors del missatge.	Pauta de reflexió	Petit grup	Parlar i interactuar (conversa) Mirar i escoltar	General Tots els nivells	1
11	Identificar les funcions dels diversos tipus de gest amb les mans.	-Funció dels gestos (mans) en un discurs: reforçar, afegir i endreçar la informació dita verbalment	Mans i mànigues Observar els usos i funcions dels gestos manuals quan parlem i quan veiem els altres parlar.	Targetes amb instruccions	Petit grup Gran grup	Observar i escoltar Parlar i interactuar	2 Tots els nivells	1
12	Aplicar en situacions	-Conjunt d'elements no verbals que, situats en un	Situem-nos en el context Construir escenes a partir d'una situació	Situacions comunicatives proposades	Petit grup	Parlar i interactuar	1 3r i 4t ESO	1/2

	comunicatives el llenguatge no verbal i el llenguatge verbal tenint en compte la situació en l'espai i la relació entre els membres que en formen part.	espai concret i una situació comunicativa específica, aniran en relació amb tot el que es diu verbalment	comunicativa donada i tenir en compte tots els elements no verbals i la situació en l'espai que jugaran un paper essencial.			Observar Crear i produir una escena		
13	Tenir en compte els consells del youtuber en el seu tutorial "Metatutorial" abans de produir un tutorial propi.	-Aprendre d'un youtuber jove que dona els consells que l'han ajudat a crear els seus vídeos	Making of Visionar el tutorial abans de dur a terme els tutorials de l'alumnat.	Preguntes de reflexió	Gran grup	Observar Parlar	General Tots els nivells	1
DESPRÉS DEL VISIONAT DEL TUTORIAL								
14	Compartir la classificació de gestos manuals i esdevenir conscients de la pròpia gestualitat i la dels altres.	-La funció dels diversos tipus de gestos manuals	Què diuen les mans? Identificar en diversos clips de programes televisius els gestos que fan amb les mans els locutors i interpretar-los tenint en compte la classificació que es dona.	Taula de classificació dels gestos manuals Clips de programes televisius Graella de classificació dels gestos manuals Vídeo complementari	Individual Grup gran	Observar Reflexionar	1 3r i 4t ESO	
15	Interpretar i adquirir consciència de les diferències i les dificultats que el llenguatge	-La gestualitat en els diversos codis culturals -Ús de la gestualitat per fer comprensible un discurs	Comunicació intercultural i gestual Entendre les similituds i diferències culturals en els codis gestuals, explorar-los i observar-ne els significats. Dur a terme produccions que fomentin intercanvis culturals amb el focus posat	Vídeo Preguntes de reflexió	Petit grup Gran grup	Observar Parlar Escoltar els altres	1 3r i 4t ESO	1/2

	no verbal provinent de cultures diferents pot generar en la comunicació oral.	-Dificultat d'interpretació de la gestualitat segons la procedència cultural	en la gestualitat i l'expressió no verbals.					
16	Reflexionar sobre quin paper té la mirada, la veu, el somriure, el gest i el cos per aconseguir que el públic rebi l'emoció que l'orador/a s'ha proposat.	-Paper de la mirada, la veu, el somriure, el gest i el cos en la transmissió d'emocions	Transmetre emocions en un minut Intervencions orals breus per aprendre a transmetre les emocions quan parlem en públic. Pràctiques amb la narració oral d'anècdotes o petites històries que contenen emocions.	Taula d'emocions Taula de com les transmeten	Individual Gran grup	Parlar Escoltar els altres	1 1r 2n ESO	1
17	Tenir domini del cos quan estem presentant una informació i ens acompanyem d'un suport visual projectat a una pantalla.	-La posició del cos quan en una presentació s'utilitza un suport visual	L'informatiu migdia Realitzar un informatiu acompanyat d'un suport visual per reflexionar com s'ha de situar el cos a l'espai.		Petit grup Gran grup	Escriure Parlar davant de la càmera Observar	General Tots els nivells	1
18	Reflexionar sobre tot el contingut de la unitat didàctica.	-Consells o recomanacions per reconèixer i aplicar el llenguatge no verbal en situacions comunicatives	Els nostres consells Aportar consells a l'orador/a a partir de tot allò que s'ha estudiat a la unitat didàctica.	Quadre per omplir amb els consells	Petit grup Gran grup	Reflexionar Escriure	General Tots els nivells	1
19	Aplicar en una producció oral els continguts treballats sobre el llenguatge no verbal.	-El llenguatge no verbal	La meva (nostra?) producció oral Activitat de producció final que activa tots els continguts treballats al llarg de la unitat didàctica. Autoavaluació/coavaluació.	Vídeo Rúbrica d'autoavaluació i coavaluació	Individual	Escriure Parlar davant de la càmera	2 Tots els nivells	1/2

20	Compartir les impressions i aprenentatges a partir de la producció final i de la resta d'activitats.	-Valoració conjunta dels aprenentatges de la unitat didàctica	Recapitem! Activitat de recapitulació i d'autoregulació sobre les experiències positives viscudes al llarg de la unitat, els aprenentatges que es volen desenvolupar i les dificultats que es volen gestionar. Activitat en gran grup.	Mural	Gran grup	Reflexionar Escriure	2 Tots els nivells	1

4. Intervenció docent

- PROPOSTA D'ELEMENTS QUE ES RECOMANA INCLOURE EN EL DESENVOLUPAMENT DE LES ACTIVITATS EN FUNCIÓ DE LA COMPOSICIÓ DEL GRUP CLASSE.

CONSTRUCCIONS DE FRASES-TIJA per ajudar aquelles persones amb més dificultats per construir discurs i no haver d'iniciar una intervenció des de zero. També és una molt bona manera d'introduir vocabulari nou i assegurar-nos que, col·locant-lo a l'inici de la frase, el faran servir.

Per exemple: "Per mi, el llenguatge no verbal és...", "Definiria el llenguatge no verbal com...", "M'agradaria posar un exemple de llenguatge no verbal".

Per construir l'acord amb allò que s'ha dit: "Tinc una opinió similar a la de X perquè..." o "Estic d'acord/en desacord amb X ja que...". Per seqüenciar: "Per començar, m'agradaria.... / En segon lloc,... / Per acabar, voldria...". Un cop els estudiants han anat practicant els diferents tipus de construccions, es poden anar barrejant fins que ja no les necessitaran de forma tan marcada i aniran prenent les seves decisions sobre quines estructures escollir en cada cas.

PARAULES I FRASES CLAU. Fer una llista o banc de paraules i frases clau que l'alumnat necessitarà per seguir la unitat didàctica és una forma de generar confiança a aquelles persones novingudes o amb dificultats d'aprenentatge. A l'inici de cada unitat didàctica o exercici, podem convidar l'alumnat a endevinar quines seran les paraules o frases clau a partir del títol de la unitat o exercici i, posteriorment, enviar o repartir aquesta llista perquè la tinguin a mà durant la classe i quan han de realitzar una intervenció. Disposar d'aquest material els proporcionarà més seguretat i confiança a l'hora de fer-lo servir i els ajudarà a identificar-lo quan els companys i les companyes el facin servir. És també una bona manera de fomentar que utilitzin vocabulari nou.

CRIPTOVALOR "PARLO". A l'inici de cada activitat que requereixi la participació del grup sencer, es poden fer servir els "PARLO" (poden ser fitxes de cartolina, pasta seca...). Podem establir que cadascú té un nombre determinat de "PARLO" i que a cada intervenció que realitzi s'aniran restant de manera que comptem amb la participació literal de tothom. Qui més facilitat té a aixecar el braç i dir la seva mesurarà millor les intervencions en funció dels "PARLO" que li queden i, així, aprendrà ràpidament a valorar quan fer-los servir. Qui té menys facilitat veurà que comptem amb la seva participació, que generem l'espai perquè aquestes persones menys animades hi diguin la seva. Això assegura, per tant, un equilibri d'intervencions. **No es poden fer intercanvis, préstecs ni negocis amb els criptovalor "PARLO".**

EL TRIO. Per a un estudiant novingut, formar part d'un trio quan s'organitzen activitats en grups és molt positiu ja que pot escoltar les altres dues persones com interactuen i intervenir-hi més tard, quan senti que està preparat, mentre els altres dos han estat dialogant. Fomentar l'escolta activa i l'observació és essencial per a aquests estudiants.

5. Desplegament de les activitats

5.1 Abans de veure el tutorial

Activitat 0. Proporcionem el lèxic i estructures sobre el tema

PARAULES I FRASES CLAU. Fer una llista o banc de paraules i frases clau que l'alumnat necessitarà per seguir la unitat didàctica és una forma de generar confiança a aquelles persones novingudes o amb dificultats d'aprenentatge. A l'inici de cada unitat didàctica o exercici, podem convidar l'alumnat a endevinar quines seran les paraules o frases clau a partir del títol de la unitat o exercici i, posteriorment, enviar o repartir aquesta llista perquè la tinguin a mà durant la classe i quan han de realitzar una intervenció. Disposar d'aquest material els proporcionarà més seguretat i confiança a l'hora de fer-lo servir i els ajudarà a identificar-lo quan els companys i les companyes el facin servir. És també una bona manera de fomentar que utilitzin vocabulari nou.

Activitat 1. Activitat de reflexió i d'observació. EL LENGUATGE DEL COS

Què és el llenguatge no verbal? Com el definiríem i de quina manera rebem missatges dels nostres interlocutors en funció de la posició i el moviment corporals. Activitat per desenvolupar a l'aula.

Objectiu específic

- Reflexionar sobre la importància del llenguatge no verbal quan ens comuniquem.

Objectiu d'aprenentatge

Apreneu què és el llenguatge no verbal i quin paper té quan ens comuniquem. També aprendeu quines parts del cos intervenen en la comunicació no verbal.

Desenvolupament

- Dividir la classe en grups de tres persones.
- Convidar els grups a posar exemples de què consideren que és el llenguatge no verbal.
- Posar en comú els diversos exemples suggerits pels grups.
- Introduir l'aparença, la posició corporal, la gestualitat, l'expressió facial, la mirada, el somriure, elements que aniran apareixent al llarg de tota la unitat didàctica.
- Preguntes que es poden llançar per reflexionar:
 - Per què pensem que és important el llenguatge no verbal?
 - Quina utilitat té?
 - Què mostra el llenguatge no verbal?
 - Quins elements ens permeten identificar el llenguatge no verbal?
 - És igual en totes les cultures?
 - Entenem el llenguatge no verbal d'altres cultures?
 - Us podeu comunicar amb les vostres amigues i amics sense fer servir paraules? Com ho feu?
- Una segona fase pot ser mostrar un repositori d'imatges, que són a l'annex i també en forma d'enllaç del Drive, per tal que cada grup pugui centrar-se en una o més

imatges i observar quines parts del cos d'aquestes imatges els ajuden a percebre unes emocions determinades.

- Quines parts del cos són les que consideren que expressen com ens sentim en un determinat moment? Quina combinació de parts del cos ajuden a comunicar una o altra emoció, estat d'ànim o actitud?

Exemple d'un parell d'imatges ben diferents.

- A) Posició corporal oberta - somriure - boca oberta --> Ens pot fer entendre alegria, moment feliç i de celebració, de voler compartir-lo amb més persones. Podem intuir que hi ha emissió de so (ja sigui un crit, cantant o parlant).
- B) Posició corporal tancada (cames i braços enganxats al tronc) - cap recolzat a un dels braços - ulls tancats. Podem intuir que en aquest moment no hi ha una verbalització de cap paraula, sinó més aviat un moment més íntim, de reflexió i de sentir l'emoció sense compartir-la verbalment.

A l'annex trobareu més imatges.

Recomanació per al docent: visionar aquest vídeo TED sobre la importància de les posicions corporals obertes o de poder. Només dos minuts realitzant una posició corporal oberta fomenta que el cervell entengui que el cos no està en un estat d'alerta i que controla la situació. Està en anglès, però es pot veure amb subtítols en castellà:

https://www.ted.com/talks/amy_cuddy_your_body_language_may_shape_who_you_are?language=en

Suports i ajudes que es poden proporcionar a l'alumnat amb poc domini lingüístic

Construccions de frases-tija per ajudar aquelles persones amb més dificultats per construir discurs i no haver d'iniciar una intervenció des de zero.

Per exemple:

“Per mi, el llenguatge no verbal és...”, “Definiria el llenguatge no verbal com...”, “M’agradaria posar un exemple de llenguatge no verbal”.

Per construir l’acord amb allò que s’ha dit: “Tinc una opinió similar a la de X perquè...” o “Estic d’acord/en desacord amb X ja que...”. Per seqüenciar: “Per començar, m’agradaria.... / En segon lloc,... / Per acabar, voldria...”. Un cop els estudiants han anat practicant els diferents tipus de construccions, es poden anar barrejant fins que ja no les necessitaran de forma tan marcada i aniran prenent les seves decisions sobre quines estructures escollir en cada cas.

PARAULES I FRASES CLAU. Fer una llista o banc de paraules i frases clau que l’alumnat necessitarà per seguir la unitat didàctica és una forma de generar confiança a aquelles persones novingudes o amb dificultats d’aprenentatge. A l’inici de cada unitat didàctica o exercici, podem convidar l’alumnat a endevinar quines seran les paraules o frases clau a partir del títol de la unitat o exercici i, posteriorment, enviar o repartir aquesta llista perquè la tinguin a mà durant la classe i quan han de realitzar una intervenció. Disposar d’aquest material els proporcionarà més seguretat i confiança a l’hora de fer-lo servir i els ajudarà a identificar-lo quan els companys i les companyes el facin servir. És també una bona manera de fomentar que utilitzin vocabulari nou.

Activitat 2. Activitat d’indagació. LES APARENÇES ENGANYEN?

L’adequació a la situació comunicativa és clau per a una comunicació oral efectiva. Aquesta adequació al context està estretament lligada amb l’aparença i tenir cura de la imatge personal.

Objectiu específic

- Reflexionar sobre la importància de l’aparença i de la imatge personal quan ens comuniquem i ens hem d’adequar a una situació comunicativa.

Objectiu d’aprenentatge

Apreneu per què l’aparença és un aspecte important en la comunicació oral. També reflexionareu sobre quina relació hi ha entre l’aparença i l’adequació a una situació comunicativa.

Desenvolupament

- Buscar a internet tres fotografies de persones afins que l’alumnat consideri que tenen una bona imatge. Assignar-los una professió en funció d’allò que desprenen.
- Formular preguntes com:
 - En quins detalls us heu basat per assignar aquestes professions?
 - Què vol dir per a vosaltres tenir una bona imatge?
- Imagineu que teniu una entrevista per un lloc de treball (administratiu, docent, corporatiu, esportiu...):
 - Quina imatge voldríeu oferir?
 - Com us vestiríeu? Per què?
- Reflexionar sobre:

- L'entrada a la sala de l'entrevista (posició corporal, moviment, mirada, somriure, escolta).
- Com seure a la cadira i què mostro (no amagar les mans sota la taula, no rascar-se, no fer moviments repetitius que denoten nerviosisme i inseguretats).
- Vegeu l'annex amb les recomanacions de l'experta Teresa Baró.

Activitat 3. Activitat d'escalfament. COS, VEU I MANS

L'activitat consisteix a destensar el cos i fer un escalfament de tot el cos, la veu i les mans al mateix temps que destensem l'ambient i generem bones vibracions al grup.

Objectius específics

- Mostrar la quantitat de moviments del cos que contribueixen a l'expressivitat per comunicar-se.
- Reflexionar sobre la convencionalitat que tenen alguns gestos i expressions i que formen part de la cultura d'un país.

Objectius d'aprenentatge

Aprendreu a interpretar i produir gestos i expressions que utilitzem per expressar-nos. També aprendreu que cada cultura utilitza uns gestos determinats i que no conèixer-los pot provocar alguns malentesos.

Desenvolupament

- Just abans de començar una sessió, caldria destinar uns minuts a aquest escalfament. El docent comença amb una proposta que tothom haurà d'imitar quan l'hagi acabat.

Per exemple:

1. Pica de mans dues vegades i fa una ganyota amb la boca (docent).
 2. Tot l'alumnat l'imita.
 3. Pica de mans tres vegades i amb una expressió facial de sorpresa exclama "Ohhh!" (docent).
 4. Tot l'alumnat l'imita. I així successivament.
- Tothom imita la proposta, que es va modificant cada vegada. Arribat un punt, el docent pot convidar un/a alumne/a a ser ell/a qui faci la proposta i tothom l'imita.
 - En aquest vídeo hi ha una mostra de proposta d'escalfament que pot servir de model per al docent o que es pot fer servir a l'aula. La idea és poder anar afegint més moviments i més parts del cos i, també, afegir jocs amb la veu usant diversos tons, interjeccions, exclamacions...

Suports i ajudes que es poden proporcionar a l'alumnat amb poc domini lingüístic

Per a l'alumnat nouvingut és un moment per observar expressivitat cultural que pot diferir de la seva. Com a docents hem de posar-hi atenció per fomentar justament l'intercanvi d'expressions corporals i facials pròpies de cada cultura. Aquestes observacions poden ser molt útils a l'hora de comprendre i conèixer altres cultures i compartir a l'aula formes d'expressió diferents.

Activitat 4. Activitat de reflexió. T'HO CREUS?

Reflexionar sobre la dada següent: “Aproximadament el 80% de la informació que comuniquem és transmesa a partir del llenguatge no verbal”.

Objectius específics

- Reflexionar sobre el pes que té el llenguatge no verbal en la comunicació oral.
- Descobrir les funcions que té el llenguatge no verbal en la comunicació oral.

Objectius d'aprenentatge

Apreneu a interpretar i a justificar unes dades provinents d'una recerca. També aprendreu quines funcions té el llenguatge no verbal.

Desenvolupament

- A partir de la dada següent, fer reflexionar l'alumnat sobre el protagonisme del llenguatge no verbal quan ens comuniquem.
- Per grups petits o en grup gran, reflexionar sobre les funcions que té el llenguatge no verbal i descobrir-ne el gran pes que té en la comunicació.
- Un cop els grups petits o el grup gran hagin debatut sobre quines funcions consideren que té, mostrar el document per fer-ne una síntesi i desenvolupar i/o reforçar alguns conceptes que no hagin aparegut.
- Introduir les funcions que té el llenguatge no verbal en la comunicació. Vegeu el document de l'annex.

Activitat 5. Activitat d'experimentació. INTERPRETEM I PRODUÏM GESTOS I EXPRESSIONS

El llenguatge no verbal acompanya i completa els missatges que es volen transmetre en una comunicació oral. En aquesta activitat, l'alumnat interpretarà una sèrie de gestos comunicatius i pensarà en quines situacions es podrien utilitzar.

Objectiu específic

- Interpretar gestos, moviments corporals i expressions facials que s'utilitzen habitualment en la comunicació oral.

Objectius d'aprenentatge

Apreneu a interpretar gestos i expressions facials. També reflexionareu en quines situacions es poden utilitzar i quina informació poden aportar a la persona que escolta.

Desenvolupament

- Mitjançant el joc de cartes Del Gest al Mot, fer una proposta de situacions i comprovar si les trobarien creïbles i trobar-ne el perquè. Vegeu l'annex per a la proposta.
 - Exemple: Carta 8. La Joana està convidant els seus amics a anar amb ella al cinema. Carta 10. La Joana es presenta com la millor candidata per a una feina.
- A continuació, cada grupet farà una proposta amb les cartes que esculli i pensarà una situació que s'adigui amb el llenguatge no verbal mostrat per l'actriu.

Activitat 6. PARLEM DEL GÈNERE DEL TUTORIAL¹

Abans de visionar el vídeo: crear expectatives. De què ens parlarà? És un tutorial. Com enfocà el tema, introduir la figura dels youtubers...

Activem coneixements previs sobre el gènere del tutorial i els youtubers.

Creem expectatives: treball en grups de tres per reflexionar i fer prediccions sobre el tema del tutorial, sobre el gènere comunicatiu i sobre els youtubers.

Activitat per desenvolupar a l'aula.

Objectius específics

- Conèixer les característiques del gènere del tutorial.
- Analitzar les estratègies comunicatives dels youtubers.
- Compartir quins tipus de tutorial segueixen i què pensen que aprenen a través d'aquest gènere.

Objectius d'aprenentatge

Aprendreu les característiques que tenen els tutorials i algunes de les estratègies comunicatives que utilitzen els youtubers.

Desenvolupament

- Llançar les preguntes següents al conjunt del grup classe per tal de prendre

consciència sobre el gènere del tutorial: **CRIPTOVALOR "PARLO"**.

- Per a què serveix un tutorial?
 - Qui acostuma a elaborar un tutorial? Qui mira un tutorial i per què?
 - Què esperem trobar en un tutorial?
 - Com s'explica el tema?
 - Quins elements visuals fa servir el tutorial per ser més clar?
 - Quina és la teva experiència amb els tutorials? En mires? En crees? Explica què t'agrada més del format i per què.
- Per parelles o grups de tres, reflexionar sobre les característiques d'un/a youtuber. Es poden utilitzar aquestes preguntes:
 - Com definiries un/a youtuber?
 - En segueixes algun/a? Què t'interessa del que expliquen i de la manera com ho expliquen?
 - Quin tipus de temes busques que t'expliqui un/a youtuber?
 - En funció del format de la classe, es pot promoure que en un document compartit cada grupet afegixi la tria de tres comptes que segueix i que pensa que val la pena conèixer i els recomana a la resta del grup (han de ser respectuosos, aportar un valor, ser originals...).

Suports i ajudes que es poden proporcionar a l'alumnat amb poc domini lingüístic

¹ Activitat proposada a totes les unitats didàctiques.

PARAULES I FRASES CLAU. Aquí es pot generar en grup la llista de paraules i frases clau a partir de tot allò parlat que estigui relacionat amb el tutorial i els youtubers. Crear aquesta llista fomenta l'empatia dins el grup ja que esdevenen conscients que hi ha persones que arriben amb un nivell diferent al de la resta.

5.2 Durant el visionat del vídeo

Per compartir el contingut del tutorial, proposem fer primer un visionat global per assegurar-ne la comprensió i extreure'n les idees principals (activitat 7). A continuació, proposem tornar-hi fragment a fragment per aprofundir en alguns continguts específics (activitats de la 8 a la 13).

Activitat 7. Activitat d'anàlisi. EL TUTORIAL SOBRE EL LLENGUATGE NO VERBAL²

La finalitat d'aquesta activitat és assegurar la comprensió i els continguts més rellevants del tutorial. Es farà un primer visionat global del tutorial i una primera anàlisi general. Treball en grups, amb el suport d'un quadre que s'ha d'emplenar amb les idees principals i les estratègies que utilitza la youtuber. Activitat per desenvolupar a l'aula.

Objectius específics

- Analitzar el tutorial i veure quines estratègies emprava Laura Grau per comunicar-se i explicar la comunicació no verbal.
- Omplir el quadre amb les idees principals que es tracten al vídeo i la forma com les exposa.

Objectius d'aprenentatge

Aprendreu a extreure les idees principals del tutorial i a analitzar com les expressa la youtuber.

Desenvolupament

- Visionar el tutorial amb el conjunt del grup classe: **CRIPTOVALOR "PARLO".**
- Fer grups (de tres o quatre persones) i trobar les idees principals del vídeo. Tornar a visionar el tutorial per poder escriure-les i posteriorment posar-les en comú. L'objectiu és entrar de manera suau amb els recursos que utilitza la youtuber.
 - Quines són les idees principals? Com les exposa?

IDEES PRINCIPALS - QUÈ DIU?	COM LES EXPOSA - COM HO DIU?

² Activitat proposada a totes les unitats didàctiques adaptada al tema de cada tutorial.

- Hi ha tres temes sobre els quals es parla al vídeo:
 - El llenguatge del cos.
 - La importància de la mirada, les mans i el cos quan parlem i quan escoltem.
 - La importància del context que acompanya la nostra comunicació.
- Demanar que comparteixin la seva opinió sobre el que diu la youtuber.
 - Estan d'acord amb el que afirma Laura Grau al vídeo?
 - Com ho experimenten? A què donen més importància?

Suports i ajudes que es poden proporcionar a l'alumnat amb poc domini lingüístic

Per a aquelles persones nouvingudes o amb dificultats d'aprenentatge, seria bo que poguessin tenir la transcripció del vídeo mentre el visionen per anar seguint el discurs amb més comoditat i/o enviar-los el vídeo el dia abans i explicar-los quins seran els passos que seguirà la sessió de l'endemà. També disposeu de la versió del vídeo amb subtítols.

A l'annex trobareu la transcripció comentada del vídeo.

Enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=FVppSlfx5To>

Si el docent detecta algun problema de comprensió, es recomana aturar el vídeo i aclarir els dubtes. Si es creu convenient, es pot fer més d'un visionat.

Activitat 8. Activitat d'observació. POTS ENDEVINAR QUÈ DIUEN?

A partir de diversos enllaços a vídeos de sèries catalanes, estudiarem l'expressió no verbal per deduir què està passant a les escenes en qüestió.

Objectiu específic

- Comprovar la importància de la comunicació no verbal a l'hora d'interpretar els missatges.

Objectius d'aprenentatge

Aprendreu a interpretar manifestacions del llenguatge no verbal i a deduir quina informació transmeten els interlocutors d'una conversa a partir de l'ús d'aquest llenguatge no verbal.

Desenvolupament

- Projectar els vídeos proposats sense so i convidar l'alumnat que observi el llenguatge no verbal dels personatges per desxifrar què està passant entre ells.
- Dividir el grup en grups de tres o quatre persones.
- Preguntar-los quins són els elements que entren en joc i que els fan decidir que hi ha entesa entre ells o sorpresa, ràbia, alegria...
- Descriure l'expressió dels personatges i fixar-se en com allò que diu un personatge provoca la reacció (i quina) de l'interlocutor. Aspectes a tenir en compte: la proxèmia (proximitat entre els cossos quan es comuniquen), cos obert o tancat, el somriure, les celles que s'arronsen, la boca (si es premen els llavis), la rapidesa dels moviments amb els braços, la mirada (si manté la mirada o si defuig la mirada de l'altre), les espatlles (cap avall o obertes), cap cot o cap endavant, tacte amb les mans a un altre cos...

- Un cop feta l'anàlisi i la descripció d'allò que han observat, veure el vídeo amb so i comprovar de quina manera s'estableix una relació ben estreta entre allò que es diu corporalment i el que es diu verbalment.
- Vídeos proposats:
 - *Merlí* - <https://bit.ly/2UNJ1Y0> (minut 9:13 - 9:35).
 - *Les de l'hoquei* - <https://bit.ly/36FgA0J> (minut 1:41 - 2:02).
 - *Plats bruts* - <https://bit.ly/3keWnHs> (minut 12:42 - 13:00).

Una proposta per estendre l'activitat seria imaginar com continuarien ells i elles les diverses escenes tenint en compte les deduccions fetes abans de visionar les escenes amb so.

Activitat 9. Activitat d'experimentació. EL LENGUATGE NO VERBAL EN ACCIÓ

Farem servir el vídeo per enregistrar frases breus amb intencions diverses per tal de fer servir diferents parts del cos (aixecar més les celles, somriure, obrir el cos, arrugar el front, gesticular amb més vivesa, per exemple).

Objectiu específic

- Reflexionar sobre com influeixen els elements paralingüístics (entonació, to, volum, ritme, silencis...) en un missatge.

Objectius d'aprenentatge

Aprendre que, a més del gest, la mirada i el moviment, existeixen altres elements que es donen al mateix temps que el llenguatge verbal, com l'entonació, el volum, el ritme..., que ajuden a interpretar la intenció comunicativa del parlant.

Desenvolupament

- Obrir l'aplicació Flipgrid a internet.
- Registrar-s'hi (és gratuït).
- Crear l'activitat amb un títol.
- Establir el temps màxim de durada dels vídeos (1 minut - 1 minut i mig).
- Generar l'enllaç per tal de compartir-lo amb el grup classe.
- L'enllaç serà la plataforma on tot el grup classe penjarà els vídeos.
- Un cop penjats els vídeos, fer una llista per informar que cadascú visionarà el vídeo d'un/a company/a de la classe i en farà la coavaluació. Vegeu l'annex per a la pauta d'avaluació.
- A l'annex hi ha suggeriments de frases per llegir o dir-les.

A VEURE SI SABEU COM ES DIU EL MEU GOS!
MENTRE PUJÀVEM LA MUNTANYA VAM VEURE COM UN NEN PLORAVA. ES VEU QUE S'HAVIA PERDUT I ENS VAM QUEDAR ALLÀ AMB ELL FINS QUE VA ARRIBAR EL SEU PARE CORRENTS.
NOMÉS ESPERO QUE ARRIBI L'ESTIU PER ESTAR TOT EL DIA DINS DE L'AIGUA!
M'AGRADA QUAN FEM EXCURSIONS A LA NATURA.
US FA POR EL METRO A LA NIT?
AHIR VAIG VEURE UNA PEL·LÍCULA QUE NO ESTAVA MALAMENT.
ESTIC SEGUR/A QUE HE VIST LA MILLOR SÈRIE DE L'ANY.
A QUI LI AGRADARIA SABER TOCAR UN INSTRUMENT?
US ANIMEU A FER UNA SORTIDA EN BICI FINS A BLANES?

NO M'AGRADARIA GENS SER FAMÓS/OSA I QUE TOT HOM EM PARÉS PEL CARRER. HI HA MOLTES INJUSTÍCIES AL MÓN I NO SÉ SI SOM CAPAÇOS DE PODER ATURAR-LES.

Vegeu l'annex.

Suports i ajudes que es poden proporcionar a l'alumnat amb poc domini lingüístic

És important que els alumnes que tinguin un baix nivell de competència lingüística no tinguin dificultat a l'hora d'interpretar el significat de les frases. Abans de fer l'enregistrament seria convenient parafrasejar les frases per compartir-ne el significat.

PARAULES I FRASES CLAU. Fer una llista o banc de paraules i frases clau que l'alumnat necessitarà per seguir la unitat didàctica és una forma de generar confiança a aquelles persones novingudes o amb dificultats d'aprenentatge.

Activitat 10. Activitat d'experimentació i producció. SAPS QUÈ?

El contacte visual és molt important en la comunicació oral i fonamental en l'anàlisi del llenguatge no verbal. Retorneu al videotutorial i mireu el que s'hi exposa d'aquest tema abans de fer l'activitat, en el minut **1:03 (contacte visual)**.

Objectiu específic

- Comprovar la importància de mirar l'interlocutor quan parlem i quan escoltem per assegurar la comunicació.

Objectiu d'aprenentatge

Apreneu per què és important mirar l'interlocutor mentre s'està parlant.

Desenvolupament

- Tothom s'aixeca i es desplaça per l'aula.
- Mentre tothom camina, quan es creua amb algú l'ha de mirar als ulls, amb naturalitat i en silenci. Si la mirada provoca que somriguin o que se'ls escapi el riure, no és cap problema, de fet és natural perquè hi ha una vergonya i un pudor, els estem "obligant" a mirar-se als ulls i pot generar certa incomoditat. Tot i això, amb la pràctica ho aniran normalitzant.
- Quan el docent ho decideixi, picarà de mans (o farà servir qualsevol altre instrument per indicar que hi ha un canvi) i tothom s'aturarà. Amb la persona que tingui més a prop s'ajuntaran per parelles (o trios) i un membre del grup dirà: "Saps què?", i a continuació s'inventarà una anècdota. L'haurà d'explicar mirant als ulls de qui sigui el seu interlocutor o interlocutors.
- Podem remarcar que facin servir també tot el cos per afegir expressivitat i que, per tant, cridi més l'atenció de qui els escoltarà.
- Un cop acabada la narració de l'orador/a, l'altre membre o membres del grupet faran la retroalimentació a la persona:
 - S'han sentit observades?
 - Han sentit que se'ls explicava la història amb naturalitat?
 - Creuen que podrien haver mirat una mica més?
 - Poden fer alguna proposta de millora a l'orador/a?

- I ara és el torn de l'orador/a perquè faci la seva retroalimentació:
 - S'ha sentit escoltat/da mentre parlava?
 - L'ha mirat el públic?
 - Mitjançant quins elements del públic s'ha sentit escoltat/da?
- Si el moviment per l'espai no és factible perquè l'aula és petita i està molt carregada, també es pot fer directament per parelles. Establim qui són els A, B i C i anem guiant qui començarà amb l'anècdota.
- Un afegitó a l'exercici pot ser el següent: en lloc d'explicar una anècdota personal que ha passat a l'alumne, es pot escriure en papers petits un tema a partir del qual s'hagin d'inventar una petita història. En algun d'aquests papers hi haurà una nova instrucció: "No miris als ulls de qui t'escolta, dirigeix la mirada a un altre punt de l'aula".
- Demanem que facin la retroalimentació de com ha anat la mirada mentre explicaven la història. Observarem que en alguns moments hi haurà membres del grup que no miraran. Qui faci la retroalimentació s'hi ha de fixar i ha de poder explicar què els ha generat quan no els miraven.

Activitat 11. Activitat d'experimentació. MANS I MÀNIGUES

Les mans ens acompanyen en totes les comunicacions orals i les utilitzem per acompanyar el discurs. Abans de fer aquesta activitat, cal mirar amb atenció el videotutorial i reflexionar sobre el que exposa d'aquest aspecte de la comunicació no verbal, **en el minut 1:15 (Mans: el llenguatge de les mans)**.

Objectiu específic

- Comprovar la importància de la gestualitat amb les mans per emfasitzar informació, endreçar informació i afegir informació que no diem verbalment.

Objectius d'aprenentatge

Aprendreu que els gestos que es poden fer amb les mans durant un discurs poden tenir diverses funcions.

Desenvolupament

- Fer grups de tres persones.
- Distribuir una targeta per persona i els altres membres del grup no la poden veure. Vegeu l'**annex** per trobar-hi les propostes.
- A cada targeta hi ha una proposta per simular una escena amb la resta del grupet.

Exemple

A) Explica en tres passos com fer un bon pa amb tomàquet. Per poder marcar bé el procés, fes servir el gest amb (1, 2 i 3) per poder deixar clar que són només tres passos ben senzills.

- Cada persona ha de seguir les instruccions de la targeta i aplicar el gest per explicar-ho amb la màxima claredat.
- L'activitat es pot ampliar i aplicar-hi dificultats com:

1. Un cop feta la primera versió de l'activitat, cal canviar les targetes i fer servir, per expressar-se, una sola paraula que es va repetint. Aquesta paraula que escull l'orador/a l'haurà de dir tota l'estona, però fent servir una entonació i un gest que l'ajudin a fer-se entendre. Ha d'explicar com arribar a la farmàcia del poble, però només pot dir "cadira". Aquest impediment farà que l'alumnat hagi de fer servir molts més gestos que quan ja l'entenen sense problemes verbalment.

2. Es pot començar per aquesta opció de prohibició de fer gestos o bé fer-la després de l'opció amb gestos. Prohibit fer servir cap gest: per tant, braços enganxats al cos i haver d'explicar qualsevol de les situacions sense moure els braços ni les mans. Aquí es veurà la necessitat imperiosa de fer servir les mans per explicar-nos.

Activitat 12. Activitat de producció: SITUEM-NOS EN EL CONTEXT!

Tal com ja hem dit, l'adequació a la situació comunicativa és fonamental en una bona comunicació oral. Abans d'iniciar l'activitat, cal tornar a mirar el videotutorial en el moment en què s'exposa aquest aspecte de la comunicació oral, **en el minut 1:42 (Context: el context en què es produeix la comunicació i la il·luminació)**.

Enregistrar missatges que s'ajustin a situacions comunicatives donades, aplicant els continguts del llenguatge no verbal treballats.

Objectius específics

- Conèixer els elements del llenguatge no verbal que pot utilitzar un parlant.
- Analitzar una situació comunicativa i seleccionar quins elements del llenguatge no verbal poden ser més efectius per aconseguir l'objectiu comunicatiu.

Objectius d'aprenentatge

Aprendreu com combinar els diversos elements que componen el llenguatge no verbal davant d'una situació comunicativa concreta.

Desenvolupament

- Fer grups de dues o tres persones i destinar a cada grup una situació comunicativa.
- Cada grup ha d'imaginar-se què succeeix en aquesta situació i què diran els diversos membres del grup en funció de la relació que tinguin entre ells.
- Faran un guió de què succeeix en la situació i quin és el diàleg que empraran.
- Un cop el docent hagi aprovat el guió, procediran a l'enregistrament tenint en compte:
 - la tria de l'espai,
 - la situació en l'espai,
 - la il·luminació,
 - l'aparença física,
 - la distància entre els membres,
 - la posició corporal,
 - la gestualitat,
 - la mirada, i
 - el somriure i la veu.
 - Qui ho farà dret o assegut?
 - A quina distància estaran entre ells?

- Hi haurà contacte amb les mans?
- Estaran mantenint sempre la mateixa distància?
- Hi intervindran el somriure, les abraçades, la salutació amb la mà o amb el cap?
- Algú tindrà tendència a ajupir-se?
- Com escoltaran el membre que parla?
- Poden riure?
- Hauran d'arrugar el front?
- ...
- Situacions proposades:
 - Relació entre una metgessa i un pacient. (Si són trios, hi pot haver la infermera.) Comparteixen una mala notícia.
 - Relació entre pare i fill. Comparteixen una bona notícia.
 - Relació entre botiguer i client. Queixa del client.
 - Relació entre mossèn i fidel. Confessió d'un secret.
 - Relació entre mestra i infant. (Si són trios, hi pot haver un familiar). L'infant s'ha perdut i no troba la seva mestra coneguda.
 - Relació entre dos veïns. Un fa molt de soroll i l'altre vol dormir.
 - Relació entre el/la president/a d'un govern i un/a periodista. Roda de premsa compromesa.
 - Relació entre el cap d'una empresa i treballadors. El cap comunica una rebaixa de salaris.

Activitat 13. Activitat d'observació i reflexió. *MAKING OF*

Abans de finalitzar aquesta part, i si trobeu adequat fer-ne el visionat, recomanem veure el tutorial "METATUTORIAL" per tal de comprovar tots els aspectes que el youtuber ha tingut en compte a l'hora de crear els diferents tutorials que presenta a *Jo tinc la paraula*.

<https://www.youtube.com/watch?v=FVppSlfx5To>

Preguntes que es poden proposar:

- Què ha tingut en compte el youtuber a l'hora de preparar el contingut que diu?
- Què tindríeu en compte si haguéssiu de crear el vostre propi tutorial?
- Què trobeu d'efectiu de com presentar els continguts en un vídeo d'aquest tipus?

5.3 Després del visionat del vídeo

Activitat 14. Activitat d'observació. QUÈ DIUEN LES MANS?

Aquesta activitat aprofundeix en el llenguatge de les mans i la seva funcionalitat en una interacció.

Objectiu específic

- Distingir la funcionalitat dels diversos tipus de gestos manuals a partir de l'observació de professionals de la televisió.

Objectius d'aprenentatge

Aprendreu quins tipus de gestos es poden fer en un discurs de forma conscient i quina funció tenen. També aprendreu a observar si es fan gestos inconscients i com es poden evitar.

Desenvolupament

- Fer servir la taula de l'annex sobre la classificació dels gestos manuals que fem servir quan parlem.
- En general, la producció de gestos afavoreix els processos cognitius i el desenvolupament del llenguatge.
- Veure'n les diferències i comentar moments en què els fem servir.

Pot ser útil visionar el vídeo "Expressar amb el cos i la veu" del web Oralitat, en què es parla de la importància del gest quan ens comuniquem:

https://www.youtube.com/watch?v=IAmKylIMC_s

Visionar diferents clips per tal de trobar tipologies diverses de gestualitat emprades per professionals de la televisió.

- Omplir el quadre de l'annex amb el minutatge del vídeo, el gest que han trobat i què els comunica. Una proposta d'enllaços:
 - Entrevista d'Antoni Bassas a Lídia Heredia (a partir del minut 5:00)
<https://www.youtube.com/watch?v=OSK9FR9rn9k>
 - Programa de ciència, *Què, qui, com* (des de l'inici)
<https://www.youtube.com/watch?v=7rNpM6TBlgE>
 - Gala dels XIII Premis Gaudí (a partir del minut 12:18)
https://www.youtube.com/watch?v=zEDXfReIB_M

Activitat 15. Activitat d'observació i producció. COMUNICACIÓ INTERCULTURAL GESTUAL

El llenguatge no verbal es dona en tots els éssers humans, però segons la cultura poden canviar o fins i tot indicar missatges diferents. Aquesta activitat ajuda l'alumnat a interpretar i adquirir consciència de les diferències i dificultats que el llenguatge no verbal provinent de cultures diferents incorpora a la comunicació oral.

Objectius específics

- Comprovar la quantitat de gestualitat que forma part de la cultura i que facilita la comunicació entre els qui la comparteixen.
- Reflexionar sobre els malentesos que pot provocar en la comunicació oral l'ús de gestos entre interlocutors de cultures diferents.

Objectius d'aprenentatge

Aprendreu la importància que té per a una persona que està aprenent la llengua conèixer els gestos més habituals propis de la cultura per interpretar correctament els missatges.

Desenvolupament

- Començar per visionar aquest vídeo que mostra diverses persones de països diferents que responen a preguntes sobre el fet de quedar amb algú que no coneixen. Tracten temes com: distància interpersonal, salutacions (amb la mà, amb petó, amb reverència) i què els sembla normal i estrany esperar d'una primera cita amb algú.
<https://www.youtube.com/channel/UCb24bpyTx2fhqiXAnhek26Q>
- Aquest vídeo pot servir per iniciar un projecte en què per grups (si hi ha alumnat nouvingut pot ser bona idea que estiguin tots en grups diferents per assegurar que hi ha barreja cultural) buscaran exemples de com un mateix gest pot tenir significats diferents segons la cultura on es faci servir. El projecte pot ser una presentació a l'aula o es pot convertir en una producció audiovisual (que podria tenir la forma d'activitat del final de la unitat didàctica).
- Reflexionar sobre la utilitat de compartir un codi gestual i la utilitat, també, d'informar-nos sobre altres codis gestuals quan compartim espai amb persones d'altres procedències. Aquest codi cultural gestual pot ser problemàtic quan hi ha desconeixement per part d'una altra persona o grup de persones, per qui un gest compartit pot tenir un significat diferent o oposat.

Preguntes que poden proposar-se:

- Com us sentiu quan identifiqueu que un ús que li donem a un determinat gest és diferent en un altre país o per a un altre col·lectiu de persones?
- Us podeu sentir ofesos si algú riu d'un gest de la vostra cultura que els altres desconeixen?
- Trobeu interessant conèixer gestos nous per a vosaltres?
- Què penseu que pot facilitar-vos conèixer altres codis gestuals?
- Creieu que hi ha algun gest que us sembla molt útil i del qual no s'ha parlat?

Activitat 16. Activitat d'experimentació. TRANSMETRE EMOCIONS EN UN MINUT³

Aquesta activitat proposa dur a terme intervencions orals breus per posar en pràctica la transmissió d'emocions. Saber comunicar una emoció pot ser garantia d'una comunicació eficaç.

Objectiu específic

- Reflexionar sobre quin paper té la mirada, la veu, el somriure, el gest i el cos per aconseguir que el públic rebi l'emoció que l'orador/a s'ha proposat.

Objectiu d'aprenentatge

³ Activitat proposada a totes les unitats didàctiques.

Aprenedreu de quina manera el llenguatge no verbal us pot ajudar a l'hora de transmetre emocions.

Desenvolupament

- Explicar una anècdota o petita història amb l'emoció que es reparteix a cadascú. Només la sap l'orador/a i el públic ha rebre aquella emoció.
- Analitzar quins factors han estat els que els han ajudat a veure aquella emoció en concret. Fer servir la taula de sota.
- És important per practicar quina és l'emoció i sensacions que voldran generar en el públic amb les seves intervencions orals. Vegeu la taula a l'annex.

Activitat 17. Activitat de producció: L'INFORMATIU MIGDIA

Ja hem analitzat els diversos elements físics que intervenen en el llenguatge no verbal. En aquesta activitat canviem la mirada i passem a una visió global del cos, el qual és un aspecte més a tenir en compte en el llenguatge no verbal. Abans d'iniciar l'activitat, torneu a veure el videotutorial en el moment en què s'exposa aquest aspecte del llenguatge no verbal, en el minut 1:59 (la importància de dominar el propi cos).

Objectiu específic

- Tenir domini del cos quan estem presentant una informació i ens acompanyem d'un suport visual projectat a una pantalla.

Objectius d'aprenentatge

Aprenedreu de quina manera us heu de situar i moure quan en una exposició oral utilitzeu un suport visual.

Desenvolupament

- Fer grups de dues o tres persones.
- Cada grup ha de pensar i redactar dues o tres notícies i presentar-les com un/a presentador/a d'informatius.
- En funció del nombre de persones, redactar més notícies per tal que cadascú pugui tenir l'experiència de presentador/a.
- La notícia s'acompanyarà d'una o dues diapositives que destacaran alguna informació (ja sigui un gràfic, una imatge, una cita, un petit vídeo) i s'hi hauran de referir.
- La resta de grups observaran la producció del grup i es fixaran en el domini del cos de cada membre del grup en relació amb allò que estan informant i amb com es vinculen amb el suport visual. A l'annex hi ha la plantilla d'avaluació.

Activitat 18. Activitat de reflexió: ELS NOSTRES CONSELLS

Activitat de reflexió per arribar a conclusions sobre el llenguatge no verbal. L'alumnat haurà d'elaborar consells que recullin tots els aprenentatges que han adquirit al llarg de l'activitat.

Objectius específics

- Reflexionar sobre tot el contingut de la unitat didàctica.
- Elaborar consells per a l'orador/a inexpert/a per utilitzar amb adequació el llenguatge no verbal.

Objectius d'aprenentatge

Aprendreu a elaborar consells que recullin el que heu après a la unitat didàctica.

Desenvolupament

- Fer grups de dues o tres persones.
- A partir del quadre proposat amb una sèrie de situacions que poden passar a un/a orador/a, pensar i consensuar el consell o consells que donarien perquè millorés la seva situació a partir del contingut sobre el llenguatge no verbal. Vegeu l'annex.

Activitat 19. Activitat d'experimentació: LA MEVA (NOSTRA?) PRODUCCIÓ ORAL⁴

Activitat de producció final que activa tots els continguts treballats al llarg de la unitat didàctica. Activitat per elaborar a casa amb tranquil·litat.

Objectius específics

- Aplicar tots els continguts treballats a la unitat didàctica.
- Fer-se preguntes sobre l'acció comunicativa i saber respondre-les.

Objectius d'aprenentatge

Aprendreu a aplicar el que heu après en aquesta unitat, a revisar la vostra exposició i la dels companys per saber quins aspectes feu bé i quins cal millorar.

Desenvolupament

- Escollir un tema que apassioni cadascú. Animar l'alumnat nouvingut a parlar d'algun tema relacionat amb la seva cultura d'origen.
- Desenvolupar l'esquema i l'estructura de la intervenció oral.
- Establir la durada que tindrà.
- Fer una bona preparació del contingut, assajar-lo oralment a casa, veure què es pot millorar i què es pot desenvolupar millor. Proposar a l'alumnat amb més dificultats que ho puguin mostrar abans al docent o a algun company/a per obtenir-ne feedback i ajuda.
- Enregistrar-se per veure's i decidir quins canvis fer i què mantenir.
- Enregistrar-se per a la producció final i definitiva.
- Cada estudiant farà una coavaluació d'una producció final d'un/a company/a amb la rúbrica adjuntada.
- Cada estudiant s'autoavaluarà amb la rúbrica corresponent a l'autoavaluació.

Per fer aquesta activitat trobareu a l'annex diversos suports.

Aquesta proposta podria ser una idea llavor per incorporar l'oralitat als concursos de Sant Jordi del centre o bé crear un concurs de narració oral, de lectura en veu alta o de cançó improvisada.

També es poden engegar clubs de lectura, clubs d'oratòria, grups d'improvisació i espais de conversa que tinguin una periodicitat.

⁴ Activitat proposada a totes les unitats didàctiques.

Activitat 20. Activitat de tancament: RECAPITULEM!

Activitat de recapitulació i d'autoregulació sobre les experiències positives viscudes al llarg de la unitat, els aprenentatges que es volen desenvolupar i les dificultats que es volen gestionar.

Activitat en gran grup per desenvolupar a l'aula.

Objectiu específic

- Fer una valoració de la unitat de forma conjunta: compartir les impressions, sensacions i aprenentatges a partir de la producció final i de la sèrie d'exercicis que han anat duent a terme, així com del fet de tenir una avaluació per part d'un/a company/a de la classe.

Objectius d'aprenentatge

Aprendreu a reflexionar i a compartir què heu après fent aquesta unitat i com ho heu après.

Desenvolupament

- Animar tothom a compartir les impressions, sensacions i aprenentatges a partir de la producció final i de la sèrie d'exercicis que han anat duent a terme, així com del fet de tenir una avaluació per part d'un/a company/a de la classe.
- Crear un mural (analògic o digital) en què cadascú, amb papers de tres colors (verd, groc i taronja), escriu experiències positives que ha après (verd), aprenentatges que vol anar desenvolupant (groc) i dificultats que té i que desitja gestionar (taronja).
- Vegeu l'annex amb les idees clau que poden ajudar a fer una última recapitulació de la unitat.

6. Exemples de tutorials per als alumnes sobre el llenguatge no verbal

En el context del programa “Tenim la paraula”, que el Departament d’Educació impulsa des del curs 2019-2020, s’han previst un seguit d’actuacions que interpel·len directament l’alumnat de secundària i batxillerat sobre l’ús i la millora de la comunicació oral tant a l’aula com en altres contextos d’interacció.

Una d’aquestes actuacions és el **I concurs “Jo tinc la paraula”**, que té com a objectiu provocar la reflexió per part de l’alumnat de secundària i batxillerat sobre els components que fan que la comunicació oral sigui eficaç. Amb un enregistrament de vídeo, com si fossin youtubers, podran expressar-se i comunicar les seves idees, opinions, dubtes, experiències, etc.

Tutorial per a 1r i 2n d’ESO

Títol del tutorial: [El llenguatge no verbal](#)

Mireu aquest videotutorial finalista del concurs “Jo tinc la paraula” de la categoria A per a primer i segon d’ESO del curs 2020-2021.

Després de mirar-lo, completeu aquesta taula:

Què t’ha agradat més?	
Què no t’ha agradat?	
Quins són els continguts clau que tracta el tutorial?	

Tutorial per a 3r i 4t d’ESO

Títol del tutorial: [Sense paraules](#)

Mireu aquest videotutorial finalista del concurs “Jo tinc la paraula” de la categoria B per a tercer i quart d’ESO del curs 2020-2021.

Després de mirar-lo, completeu aquesta taula:

Què t’ha agradat més?	
Què no t’ha agradat?	
Quins són els continguts clau que tracta el tutorial?	

7. Bibliografia

- BARÓ, Teresa (2011). *Parlar i convèncer*. Barcelona: Edicions del Serbal.
- IBORRA, M.; RAMÍREZ, E.; BRINGUÉ, R.; TEJERO, J.; CUNILL, F.; FITÉ, C. (2015). "Generic skill development and learning/assessment process: use of rubrics and student validation". A: *Journal of Technology and Science Education*, 5(2), p. 107.
- VILÀ, Montserrat; CASTELLÀ, Josep M. (2014). *10 idees clau: Ensenyar la competència oral a classe. Aprendre a parlar en públic*. Barcelona: Graó.

Webgrafia

- Jo tinc la paraula - Metatutorial:
 - <https://www.youtube.com/watch?v=FVppSlfx5To>
- Fragment de *Merlí*:
 - <https://bit.ly/2UNJ1Y0>
- Fragment de *Les de l'hoquei*:
 - <https://bit.ly/36FgA0J>
- Fragment de *Plats bruts*:
 - <https://bit.ly/3keWnHs>
- Expressar amb el cos i la veu: https://www.youtube.com/watch?v=IAmKylIMC_s
- Entrevista d'Antoni Bassas a Lídia Heredia (a partir del minut 5:00):
<https://www.youtube.com/watch?v=OSK9FR9rn9k>
- Programa de ciència *Què, qui, com* (des de l'inici):
<https://www.youtube.com/watch?v=7rNpM6TBlgE>
- Gala dels XIII Premis Gaudí (a partir del minut 12:18):
https://www.youtube.com/watch?v=zEDXfReIB_M
- Programa *Està passant*: <https://www.youtube.com/watch?v=IPEjNBjvNk>
- Interculturalitat gestual:
<https://www.youtube.com/channel/UCb24bpyTx2fhqiXAnhek26Q>

8. Annexos

Activitat 1. Activitat de reflexió i d'observació. EL LENGUATGE DEL COS

Què és el llenguatge no verbal? Com el definirien i de quina manera rebem missatges dels nostres interlocutors en funció de la posició i moviment corporals.

Enllaç del Drive per al banc de fotografies:

<https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1GXfQVn7z4iOPWn42B8Dys9XtxZDV-UXu>

BANC D'IMATGES

A.

B.

C.

D.

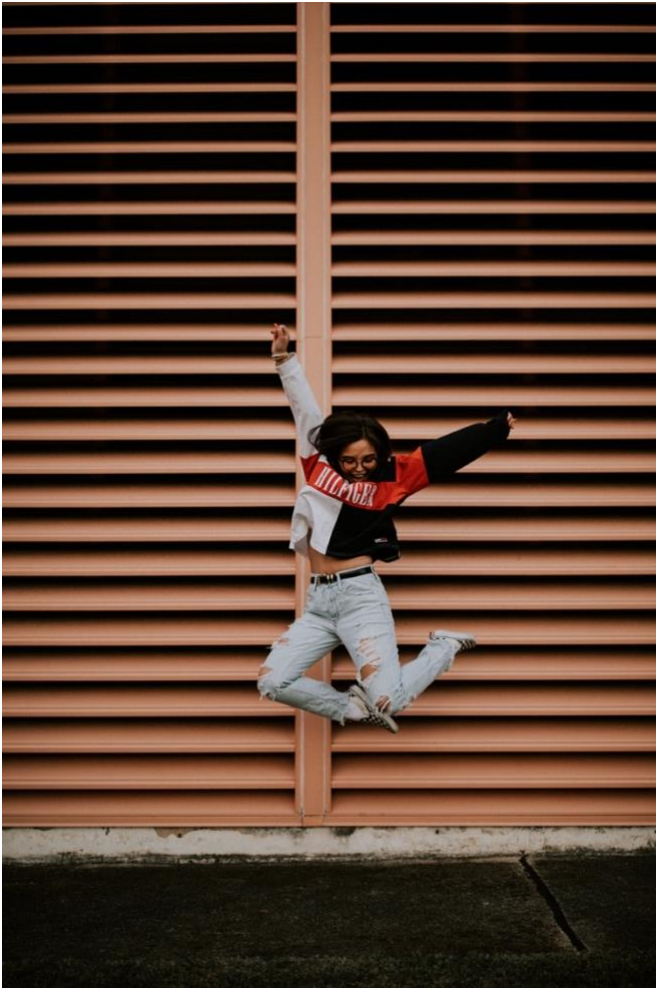
E.

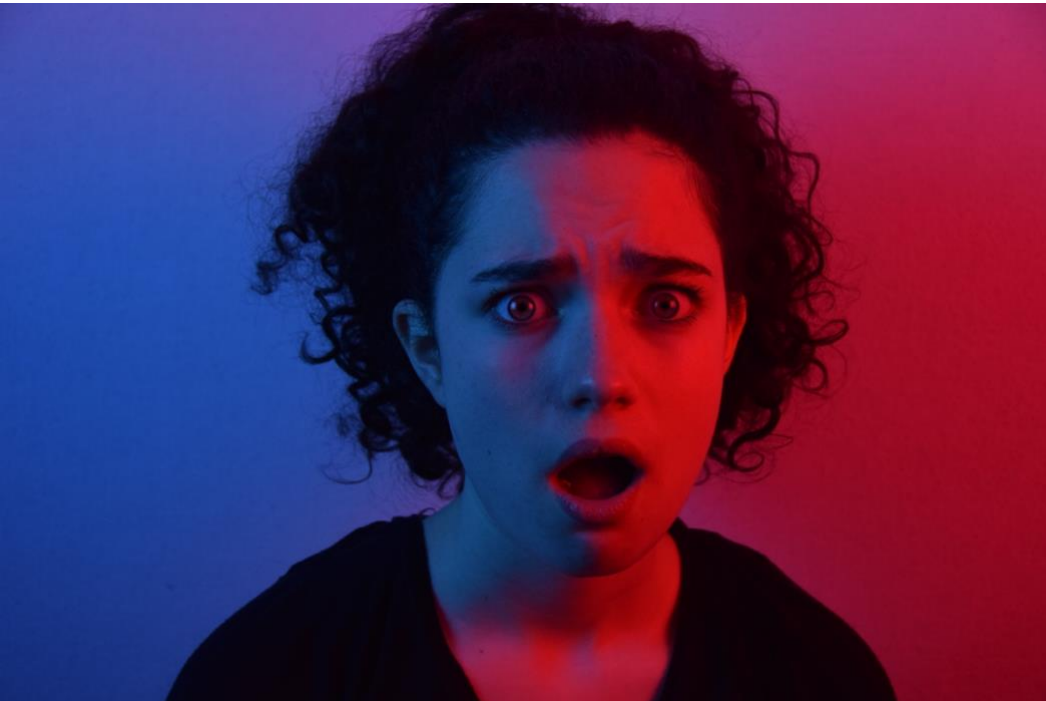
F.

G.

H.

I.

J.

K.

L.

M.

N.

Recomanacions de l'experta Teresa Baró

PAS 1

El públic no t'observa només quan parles davant seu. També et veu en els moments previs. Per exemple, el tribunal de la defensa d'un treball de recerca et veu ja quan entres a la sala. Per tant, tingues en compte la teva manera de caminar i avançar cap al lloc. Camina amb el cap alt, el cos vertical i el pit enfora: tot això amb naturalitat. Fes passes tranquil·les i no arrosseguis els peus. Oblida't que tens butxaques; les mans van al costat de les cuixes, compassades amb les cames. Si és possible, mira el teu públic i somriu. També en aquest moment pots saludar. (Assaja la manera de caminar al passadís de casa.)

PAS 2

Busca el teu lloc en la sala (et recomano que l'hagis vist i adaptat al teu gust prèviament). Per començar i saludar, busca la part més central de l'espai i planta't allà. Com més a prop del públic, millor. Mantenint el cos dret i el cap alt, busca l'estabilitat i la simetria. Els dos peus a terra, fermes, lleugerament separats i en paral·lel. Mantén la simetria entre les dues parts del cos, no desplacis la pelvis, no t'inclinis ni endavant ni endarrere.

PAS 3

Les mans. Uf, què en fem de les mans? En el moment de començar és quan més nosa ens fan. Però són necessàries, és clar. Seran molt útils per acompanyar i reforçar el discurs. Mira de tenir-les relaxades. Quan comencis a parlar, les mans també ho faran i aniran acompanyant el que dius amb les paraules. Pensa que els gestos més bonics i expressius solen ser els que fem quan no som conscients de la nostra gesticulació.

PAS 4

Comença a parlar i acompanya la paraula amb el gest, de forma natural. Quan ja t'hagis presentat i hagis fet la introducció del tema, desenganxa els peus de terra i mou-te una mica per l'espai, camina lentament cap a un costat o cap a l'altre, acosta't al públic o a la pantalla. Sempre has de tornar a la posició inicial. No donis mai l'esquena al públic ni et quedis de perfil mirant la pantalla on projectes les diapositives.

PAS 5

Ja has entrat en el tema i et sents més segur i còmode. Deixa't emportar per la passió i sigues tu mateix.

Extret del llibre *Parlar i convèncer*, de Teresa Baró.

Activitat 4. Activitat de reflexió. T'HO CREUS?

Introduir les funcions que té el llenguatge no verbal en la comunicació.

EL LLENGUATGE NO VERBAL TÉ DIFERENTS FUNCIONS EN LA COMUNICACIÓ HUMANA:

- **EMFASITZAR LA INFORMACIÓ QUE DIEM VERBALMENT.** Quan saludem i diem “Hola, bon dia!” pot ser que fem servir la mà per reforçar aquest “Hola”. Si expressem aquesta salutació amb alegria, segurament hi haurà un somriure i el contacte visual serà directe als ulls de l’altre. El to i el volum que emparem seran més aviat aguts i amb cert volum.
- **AFEGIR INFORMACIÓ QUE NO DIEM VERBALMENT.** Podem estar parlant i fent servir el gest, però en alguns moments la part no verbal afegirà informació que no estem dient amb paraules. Si algú pregunta “On és el Joan?” Podem directament respondre-li assenyalant allà on sigui el Joan o bé potser no sabem on és i arronsarem les espatlles, apujarem les celles i amb la boca farem una ganyota que voldrà dir “no ho sé”.
- **EXPRESSAR SENTIMENTS I EMOCIONS.** Si sentim tristesa i tenim confiança en algú, voldrem abraçar la persona per sentir-nos acompanyades, per exemple. Si ens informen que hem guanyat un premi, l’emoció serà ben diferent i la forma com l’expressarem, també. El cos estarà obert, potser hi haurà un salt (d’alegria) o un salt amb abraçada inclosa, els punys aniran cap amunt i la boca ben oberta i/o amb un somriure.
- **MOSTRAR INCOHERÈNCIA ENTRE EL QUE ES DIU I EL QUE ES MOSTRA.** El que diem i el com ho diem han de ser coherents i respondre a la naturalitat de cadascú. Veiem la incoherència quan algú ens diu que “Estic molt bé” però ho mostra amb la cara sense cap expressió de joia o veiem que les espatlles i el cap li cauen. Quan hi ha una descompensació entre llenguatge verbal i el no verbal, tendim a creure’ns el llenguatge no verbal i, per tant, no creure allò que està expressant la persona, que ha perdut la credibilitat.
- **DENOTAR PODER I ESTATUS SOCIAL.** No cal que algú amb un càrrec social elevat digui res perquè la resta puguin veure que aquella persona té poder. La forma elegant de vestir, un caminar recte, contingut i sense massa moviments, una mirada per sobre de les espatlles i poca expressió facial poden ser uns indicadors del poder que ostenta aquella persona. Per contra, algú que representa un estatus social baix tendirà a inclinar-se cap al terra, a mirar poc la persona de més poder i a mostrar una postura corporal més aviat tancada.

Activitat 5. Activitat d'experimentació. INTERPRETEM I PRODUÏM GESTOS I EXPRESSIONS

Enllaç a les cartes:

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0014/4bf56b7a-53d3-4c52-85c5-a29d149fd7d5/joc_cartes_del_gest_al_mot.pdf

Carta 3. La Joana és presidenta del govern i proposa beure alguna cosa.

Carta 7. La Joana és mestra i fa broma amb la canalla de la seva classe.

Carta 8. La Joana està convidant els seus amics a anar amb ella al cinema.

Carta 10. La Joana es presenta com la millor candidata per a una feina.

Carta 11. La Joana s'ha equivocat i no vol que ningú ho sàpiga.

Carta 14. La Joana respon amb aquest gest al seu fill Ignasi.

Carta 18. La Joana retreu a una amiga de confiança que no és puntual.

Carta 22. Després d'una presentació oral, la Joana, professora, fa aquest gest a l'orador/a.

Carta 26. La Joana necessita que vagis amb ella a veure una pel·lícula al cinema.

Carta 32. A la Joana li han cancel·lat la reunió de tres hores que tenia.

Carta 36. A la Joana li fa moltíssima il·lusió trobar-se amb tu.

TRANSCRIPCIÓ COMENTADA DEL VÍDEO

LLENGUATGE NO VERBAL

00:00 - 00:03 [*Música i apareix el títol del programa TENIM LA PARAULA*]

[*PRESENTACIÓ de qui és i què farà en aquest tutorial: 00:03 - 00:16. Diu DE QUÈ PARLARÀ*]

00:03 - 00:16 Hola, soc la Laura Grau. [*apareix el seu nom i cognom sobreescrit en pantalla. Reforç escrit de la informació important que es diu oralment*] Quants idiomes coneixes? El català, [*apareixen els idiomes sobreescrits a la pantalla a mesura que els va enunciant*] el castellà, l'anglès, el rus, l'inuit, el txec, el mandarí, l'idioma [*veu distorsionada quan pronuncia "l'idioma que parla el meu pare [...] humanitat"*] que parla el meu pare, que és diferent al que parla la resta de la humanitat.

[*Tall i canvi de pla*] Doncs n'hi ha un altre, el llenguatge no verbal, el llenguatge del cos, i avui li dedicarem aquest capítol de *Tenim la paraula*.

00:17 - 00:21 [*Desapareix el pla de la Laura i apareix una imatge gràfica amb el títol CAPÍTOL 2 EL LENGUATGE NO VERBAL i la música*]

00:21- 1:58 [*INTRODUCCIÓ al tema del cos: PARLA DEL TEMA*]

[*Tall de pla, torna a parlar la Laura en primer pla*] El cos és molt seu, va molt a la seva bola i pot dir coses sense que te n'adonis. Per exemple: [*apareix la imatge de videoconferència i l'Antonio, amb qui tindrà la conversa*] "estic superinteressada que m'expliquis les teves vacances un altre cop, Antonio".

A: Doncs el que està dient el teu cos és que te la bufa, francament.

[*Tall i canvi de pla*] El cos és molt traïdor, [*tall de pla*] [*inici dels exemples de la realitat dels adolescents per tal que ho entenguin encara millor i s'hi vegin reflectits*] és com quan ho deixes amb algú i Instagram et segueix posant les seves stories davant de tot. [*Tall i canvi de pla més curt d'ella*] ****algoritme dels ****.

Un altre exemple de com pots tirar per terra el teu discurs:

[*apareix la imatge de videoconferència i l'Antonio, amb qui tindrà la conversa*]

L: Estic segura que aquesta proposta que estic a punt de fer-te t'agradarà molt.

A: Doncs, perdona, però que estiguis mirant el terra què vol dir? O que està molt brut o que no t'ho creus ni tu.

L: Tens raó, t'anava a demanar que em compartissis dades del mòbil, que se m'han acabat.

[*Tall i canvi de pla*] És que saber comunicar-te et pot ajudar en molts àmbits de la vida, [*tall i canvi de pla*] per culpa d'això ara no puc veure les històries del meu ex.

Un altre factor a tenir en compte, [*apareixen dos animals i s'assenyalen els seus ulls*] el contacte visual.

[*Apareix la imatge de videoconferència i l'Antonio, amb qui tindrà la conversa*]

⁵ Activitat proposada a totes les unitats didàctiques adaptada al tema de cada tutorial.

L: Doncs l'important quan parlis amb algú és que el miris directament als ulls perquè... denota confiança i...

A: Perdona, però t'estàs mirant com et queda el cabell a la càmera tota l'estona.

[*Tall i canvi de pla*] Les mans, [*la Laura ensenya les manetes que té col·locades a cada dit de la mà esquerra*] si no saps què fer amb les mans quan parles, hi ha diverses solucions: [*tall i canvi de pla*] tallar-te-les [*apareix ella a la cuina i amb un ganivet*], lligar-te-les a l'esquena [*apareix ella amb les mans lligades amb una corda*], tocar la guitarra mentre parles [*apareix ella tocant la guitarra i rient, mentre parla*]. [*tall i canvi de pla*] Què soc? La Suu, que va amb la guitarra tot el dia? [*Tall i canvi de pla*] Mira, tant de bo! ["Tant de bo", joc de paraules amb la cançó famosa de la cantant] El millor és aprendre a moure-les, però sense passar-se.

[*Apareix la imatge de videoconferència i l'Antonio, amb qui tindrà la conversa*]

L: Doncs després de tot el que hem parlat, [*aquí la Laura gesticula de forma exagerada*] va i el tio penja una història amb aquella amiga seva que...

A: Laura, un moment, o estàs molt nerviosa o tens una plaga de mosques a casa teva descomunal.

[*Tall i canvi de pla*] I no oblidar factors externs, per exemple el context, [*tall i canvi de pla*] que també diu coses.

[*Apareix la imatge de videoconferència i l'Antonio, amb qui tindrà la conversa*]

L: Et vull explicar una idea nova superdivertida [*la Laura surt ara amb molt poca llum*].

A: Doncs pel context sembla que em vulguis fer por, qui t'ha il·luminat la casa? Un director de cine de terror o és que t'han segrestat? [*Ús constant de la ironia per part de l'Antonio*] Laura, si hi ha algú apuntant-te amb una pistola, parpelleja.

1:59 - 2:16 [*DESENLLAÇ del vídeo*]

[*Tall i canvi de pla*] En definitiva, cal aprendre a dominar el nostre cos perquè a vegades pot dir coses que no ens interessin.

[*Diàleg entre la Laura i el Cos de la Laura*] Laura - Cos

Cos: Escolta, què vol dir dominar-me?

L: Qui ets tu?

C: El teu cos, soc lliure, no pots decidir sobre mi.

L: Mira, això parlem-ho en privat millor, d'acord?

C: Doncs la teva cara em diu que no en tens ganes.

[*Tall i canvi de pla*] Perdoneu però aquest xou de separació cos i ànima s'està posant massa intens i no sé si estic preparada [*Tall i canvi de pla*] a aquesta hora. [*Aquí la Laura fa ús de l'exageració per connectar amb l'audiència i despertar el somriure i l'empatia*]

2:17 - 2:32 [*CONVIDA el públic a participar en el concurs*]

I ara vosaltres teniu la paraula. Envieu un vídeo al concurs "Jo tinc la paraula", explicant com us comuniqueu a través del vostre cos, quins gestos feu servir per comunicar-vos o mostrant situacions en què el cos no expressi allò que esteu dient. Més informació, ara!

2:33-2:38 [*Imatge gràfica amb el títol del vídeo i la informació de les xarxes socials*]

Activitat 9. Activitat d'experimentació. EL LENGUATGE NO VERBAL EN ACCIÓ

A VEURE SI SABEU COM ES DIU EL MEU GOS!
MENTRE PUJÀVEM LA MUNTANYA VAM VEURE COM UN NEN PLORAVA. ES VEU QUE S'HAVIA PERDUT I ENS VAM QUEDAR ALLÀ AMB ELL FINS QUE VA ARRIBAR EL SEU PARE CORRENTS.
NOMÉS ESPERO QUE ARRIBI L'ESTIU PER ESTAR TOT EL DIA DINS DE L'AIGUA!
M'AGRADA QUAN FEM EXCURSIONS A LA NATURA.
US FA POR EL METRO A LA NIT?
AHIR VAIG VEURE UNA PEL·LÍCULA QUE NO ESTAVA MALAMENT.
ESTIC SEGUR/A QUE HE VIST LA MILLOR SÈRIE DE L'ANY.
A QUI LI AGRADARIA SABER TOCAR UN INSTRUMENT?
US ANIMEU A FER UNA SORTIDA EN BICI FINS A BLANES?
NO M'AGRADARIA GENS SER FAMÓS/OSA I QUE TOTHOM EM PARÉS PEL CARRER.
HI HA MOLTES INJUSTÍCIES AL MÓN I NO SÉ SI SOM CAPAÇOS DE PODER ATURAR-LES.

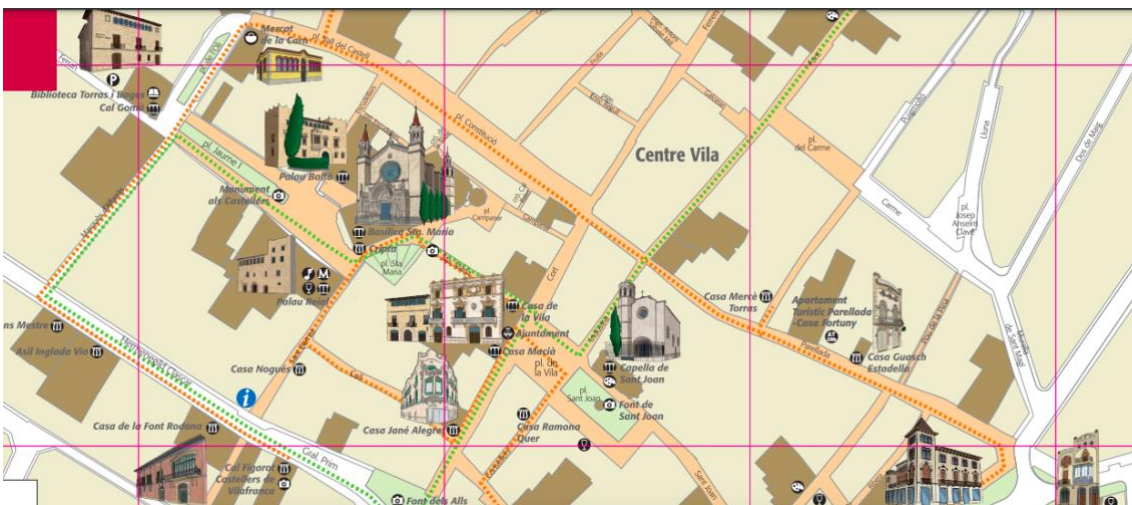
Activitat 11. Activitat d'experimentació. MANS I MÀNIGUES

A) Explica en tres passos com fer un bon pa amb tomàquet. Per poder marcar bé el procés, fes servir el gest amb (1, 2 i 3) per poder deixar clar que són només tres passos ben senzills.

B) Descriu el/s personatge/s d'alguna d'aquestes fotografies (sense ensenyar-la als companys) amb la màxima precisió possible. Ajuda't del gest per ser ben clar/a.

C) Explica al públic com poden arribar a la farmàcia més propera seguint el plànol que tens a continuació. Ets a la plaça de Sant Joan i t'han preguntat com arribar a la Biblioteca Torres i Bages. Indica'ls amb la màxima precisió seguint el plànol que tens (i sense ensenyar-lo) com hi poden arribar. Ajuda't de gestos per ser ben clar/a.

D) Explica aquest problema matemàtic: Hi ha dos sacs: el primer té 25 caramels i el segon en té 3. Arriba un nen i agafa 4 caramels del primer sac i 3 del segon. Quants caramels queden a cada sac? Ajuda't de gestos per ser ben clar/a. Situa cada sac a l'espai davant teu, de manera que sigui visible per al públic com de gran és el sac i si està situat a l'esquerra o a la dreta.

Activitat 14. Activitat d'observació. QUÈ DIUEN LES MANS?

En general, la producció de gestos afavoreix els processos cognitius i el desenvolupament del llenguatge.

TIPUS DE GEST	EXEMPLE
<p>REFERENCIAL O DESCRIPTIU: gest que acompanya i reforça allò que es diu verbalment.</p> <p>Per exemple:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Per descriure la mida d'un objecte petit mentre estem dient "que és molt petit". - Per referir-nos a un temps passat "en aquella època" i movem les mans en cercle a l'alçada del cap. 	
<p>METAFÒRIC: gest que concreta i especifica una idea o concepte abstracte i que el fa més tangible.</p> <p>Per exemple:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posar les mans en forma de cor per expressar amor cap a la persona a qui es dirigeix mentre li diu "ai... com t'estimo!" 	
<p>DÍCTIC: gest que assenyalava un element físic o abstracte per aclarir que parlem d'una persona, lloc o objecte.</p> <p>Per exemple: per parlar del lloc on es troba l'orador i amb el dit índex assenyalava cap al terra. "Aquí, al nostre país, no sabem..."</p> <p>Per referir-se a algú que hi ha a l'altre costat de la sala i l'assenyalava directament amb el dit. "Hi ha una persona que sap molt bé de què parlo." Si presenta algú que es troba al mateix</p>	

espai faria servir la mà sencera oberta cap a la persona. **“Ella és la Maria i ens explicarà...”**

RÍTMICS O BEAT: gest que no es refereix a cap element amb significat, sinó que és un gest que marca el ritme del discurs, emfasitza diferents parts del discurs i les focalitza. També és un gest que marca l'estructura discursiva.
Per exemple: “El més **important** (gest rítmic) és mantenir la **distància** (gest rítmic) de **seguretat**” (gest rítmic)”.

EMBLEMÀTIC: gest que no és necessari que vagi acompanyat de producció verbal. Pot donar-se de forma aïllada o bé acompanyant una part d'un discurs oral.
Per exemple: el gest de polzes amunt per indicar que tot va bé; el gest de la pau amb els dos dits en forma de V; tocar-se el ventre amb la mà indicant que tenim gana.

ATENCIÓ!

ADAPTADORS

Aquests moviments corporals que fem de forma inconscient són molt sovint producte del nerviosisme que sentim davant d'una situació.
Per exemple, parlant davant dels altres i rascar-nos el cap o tocar-nos la barbeta, o passar la mà pel coll, abaixar-nos i apujar-nos la cremallera, jugar amb un collaret o un bolígraf...
Aquests moviments es poden fer conscients ja que a vegades es poden tornar repetitius. Si som conscients que els fem perquè ens ho han comentat o perquè ens hem vist en un enregistrament, podem parar-hi més atenció i quan estiguem a punt de rascar-nos el cap o apujar i abaixar una cremallera del jersei, intentar reconduir el moviment i convertir-lo en un moviment amb intenció i sentit.

QUÈ DIUEN LES MANS?		
TIPUS DE GEST	MINUTATGE	QUÈ COMUNICA?

Activitat 16. Activitat d'experimentació. TRANSMETRE EMOCIONS EN UN MINUT**EMOCIONS**

TRISTESA	ALEGRIA	RÀBIA	INDIGNACIÓ	ENAMORAMENT
SORPRESA	POR	FELICITAT	DISGUST	VERGONYA

COM HO HA TRANSMÈS?

VEU	MIRADA	EXPRESSIÓ FACIAL	GEST	POSICIÓ DEL COS
- TO AGUT, MITJÀ, GREU - VELOCITAT RÀPIDA, MITJANA, LENTA - VOLUM ALT, BAIX	- MIRADA AL PÚBLIC - MIRADA AL TERRA - MIRADA A L'AIRE	- SOMRIURE - GANYOTA - CELLES ARRUFADES	- OBERT / ENGANXAT AL COS - ABUNDANT / POBRE/ESCÀS - REPETITIU	- ESPATLLES ENCONGIDES - POSICIÓ OBERTA / TANCADA - ESTÀTIC / MOVIMENT

PLANTILLA DE COAVALUACIÓ

PAUTA D'AVALUACIÓ DEL LENGUATGE NO VERBAL ADAPTADA I EXTRETA DE:

IBORRA, M.; RAMÍREZ, E.; BRINGUÉ, R.; TEJERO, J.; CUNILL, F.; FITÉ, C. (2015). "Generic skill development and learning/assessment process: use of rubrics and student validation". A: *Journal of Technology and Science Education*, 5(2), p. 107.

CRITERIS DE PUNTUACIÓ SOBRE EL LENGUATGE NO VERBAL
(1 = DEFICIENT 5 = ÒPTIM)

Un/a company/a ha realitzat un discurs sobre un tema concret. Primer, escriu els teus criteris personals de coavaluació. Després, fes un visionat del vídeo del company/a i posa-li una nota de l'1 al 10. Finalment, a la part dels comentaris, escriu sobre les fortaleeses i les parts més dèbils del seu discurs.

CRITERIS PERSONALS DE COAVALUACIÓ:

ORADOR/A: _____

TEMA DEL DISCURS:

COMENTARIS: _____

LA TEVA PUNTUACIÓ: _____

1. APARENÇA FÍSICA (neta, adequada a l'ocasió i públic [formal/informal])

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. EXPRESSIÓ FACIAL I SOMRIURE (naturals, no forçades, adequades al missatge)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

3. CONTACTE VISUAL (mirada dirigida a tot el públic, genera confiança amb la mirada)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. GESTUALITAT (Empre la gestualitat per acompanyar i donar suport al missatge.)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

5. MOVIMENT PER L'ESCENARI I CAP AL PÚBLIC (moviment intencionat i no repetitiu)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. POSTURA CORPORAL (oberta i enfocada a tot el públic)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

COMENTARIS GENERALS I ESPECÍFICS:

Activitat 18. Activitat de reflexió: ELS NOSTRES CONSELLS

SITUACIÓ DE L'ORADOR/A	CONSELL PER A L'ORADOR/A
Li falta confiança i passa nervis per parlar en públic.	
S'ha equivocat a la meitat de la intervenció.	
Ha de parlar davant d'un públic concret i homogeni i dubta de quina roba s'ha de posar.	
No sap si serà millor parlar dret o assegut.	
No sap què fer amb les mans quan és davant de l'auditori.	
Ha de parlar en una sala sense tarima i amb el terra sense inclinació, de manera que tot el públic queda en un mateix pla.	
Perd protagonisme perquè ha enfosquit la sala per mostrar un suport visual mentre parla.	

Quadre extret del llibre *10 idees clau: Ensenyar la competència oral a classe*, de Montserrat Vilà-Santassusana i Josep M. Castellà.

Activitat 19. Activitat d'experimentació: LA MEVA (NOSTRA?) PRODUCCIÓ ORAL

Proposta de discursos que es poden dur a terme per tractar tots els aspectes vistos a la unitat didàctica:

- Presentar uns informatius i incloure corresponsals per poder incloure la conversa.
- Entrevista d'un/a periodista a un/a expert/a.
- Explicació d'un experiment científic a la televisió.
- Explicació d'una recepta culinària a la televisió.
- Organització d'una visita guiada a una exposició d'art.
- Presentar un producte inventat per l'alumnat a una fira d'emprenedoria.
- Presentar un projecte innovador a la societat.
- Exposar un treball acadèmic.
- Gènere concret que s'estigui treballant a l'aula o duent a terme en un projecte.

PLANTILLA DE COAVALUACIÓ

PAUTA D' AVALUACIÓ DEL LENGUATGE NO VERBAL ADAPTADA I EXTRETA DE:

IBORRA, M.; RAMÍREZ, E.; BRINGUÉ, R.; TEJERO, J.; CUNILL, F.; FITÉ, C. (2015). "Generic skill development and learning/assessment process: use of rubrics and student validation". A: *Journal of Technology and Science Education*, 5(2), p. 107.

CRITERIS DE PUNTUACIÓ SOBRE EL LENGUATGE NO VERBAL

(1 = DEFICIENT 5 = ÒPTIM)

Un/a company/a ha realitzat un discurs sobre un tema concret. Primer, escriu els teus criteris personals de coavaluació. Després, fes un visionat del vídeo del company/a i posa-li una nota de l'1 al 10. Finalment, a la part dels comentaris, escriu sobre les fortaleeses i les parts més dèbils del seu discurs.

CRITERIS PERSONALS DE COAVALUACIÓ DE L'ÚS DEL LENGUATGE NO VERBAL:

ORADOR/A: _____

COMENTARIS: _____

LA TEVA VALORACIÓ: _____

1. APARENÇA FÍSICA (neta, adequada a l'ocasió i públic [formal/informal])

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. EXPRESSIÓ FACIAL I SOMRIURE (naturals, no forçades, adequades al missatge)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

3. CONTACTE VISUAL (mirada dirigida a tot el públic, genera confiança amb la mirada)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. GESTUALITAT (empra la gestualitat per acompanyar i donar suport al missatge.)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

5. MOVIMENT PER L'ESCENARI I CAP AL PÚBLIC (moviment intencionat i no repetitiu)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. POSTURA CORPORAL (oberta i enfocada a tot el públic)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

COMENTARIS GENERALS I ESPECÍFICS:

PLANTILLA D'AUTOAVALUACIÓ

PAUTA D'AVVALUACIÓ DEL LENGUATGE NO VERBAL ADAPTADA I EXTRETA DE:

IBORRA, M.; RAMÍREZ, E.; BRINGUÉ, R.; TEJERO, J.; CUNILL, F.; FITÉ, C. (2015). "Generic skill development and learning/assessment process: use of rubrics and student validation". A: *Journal of Technology and Science Education*, 5(2), p. 107.

CRITERIS DE PUNTUACIÓ SOBRE EL LENGUATGE NO VERBAL

(1 = DEFICIENT 5 = ÒPTIM)

Has realitzat un discurs sobre un tema concret. Primer, escriu els teus criteris personals d'autoavaluació. Després, fes un visionat del teu vídeo i posa't una nota de l'1 al 10. Finalment, a la part dels comentaris, escriu sobre les fortalezes i les parts més dèbils del teu discurs.

CRITERIS PERSONALS D'AUTOAVALUACIÓ DE L'ÚS DEL LENGUATGE NO VERBAL

ORADOR/A: _____

COMENTARIS: _____

LA TEVA VALORACIÓ: _____

1. APARENÇA FÍSICA (neta, adequada a l'ocasió i públic [formal/informal])

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. EXPRESSIÓ FACIAL I SOMRIURE (naturals, no forçades, adequades al missatge)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

3. CONTACTE VISUAL (mirada dirigida a tot el públic, genera confiança amb la mirada)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. GESTUALITAT (empra la gestualitat per acompanyar i donar suport al missatge.)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

5. MOVIMENT PER L'ESCENARI I CAP AL PÚBLIC (moviment intencionat i no repetitiu)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. POSTURA CORPORAL (oberta i enfocada a tot el públic)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

COMENTARIS GENERALS I ESPECÍFICS:

IDEES CLAU DE LA UNITAT DIDÀCTICA

- Tothom té una forma de comunicar única que segueix la seva personalitat.
- El llenguatge no verbal aporta molta informació que no diem verbalment.
- A vegades hi pot haver una incoherència entre allò que diem i allò que mostrem amb el cos perquè no estem dient allò que de veritat pensem o sentim.
- Aquesta incoherència entre el llenguatge verbal i el no verbal genera poca credibilitat en qui ens escolta.
- L'aparença física i la imatge personals són importants i les hem de tenir en compte per tal d'adequar-nos a la situació comunicativa.
- És molt recomanable relaxar el cos i fer escalfaments per poder activar-lo, ja que el farem servir tot mentre parlem davant dels altres.
- És important fer contacte visual tant quan parlem com quan escoltem ja que mostra que tenim cura de l'altre i estem presents en la comunicació.
- El somriure ajuda a relaxar-se i genera complicitat entre qui parla i qui escolta.
- Les posicions corporals obertes denoten cordialitat, motivació i voluntat d'establir una bona comunicació.
- Les posicions corporals tancades denoten poca seguretat i confiança i por de comunicar-nos amb els altres.
- Moure's per l'espai és positiu sempre que hi hagi una intenció darrere, fugint dels moviments repetitius i sense sentit.
- La gestualitat amb les mans ha de ser natural i ser coherent amb allò que es diu verbalment. Ajuda a reforçar idees importants, afegeix informació que no es diu verbalment i serveix per marcar el ritme del discurs.
- Els adaptadors són moviments corporals que sovint són producte del nerviosisme o l'ansietat i els hem de fer conscients per evitar-ne l'ús.
- Cadascú farà ús de la gestualitat en menor o major mesura i en cap cas no obligarem ningú a fer-la servir o a deixar de fer-la servir. Cadascú s'ha de sentir còmode amb el seu gest i sempre ha de ser coherent amb allò que diu verbalment.